

DET ALKEMISKA RUMMET

Oavsett vilken form av alkemi som praktiseras, behöver alkemisten kunna bruka ett eller flera alkemiska rum eller laboratorium. Dessa kan vara av både inre och yttre karaktär, beroende på arbetets art och fokus. Bilden ovan, som får

utgöra arketypen av det alkemiska rummet, är från Heinrich Khunraths (1560-1605) samling *Amphitheatrum Sapientiae Aeternae* (Den eviga sanningens amfiteater), publicerad första gången 1595 och illustrerad av Hans Vredeman de Vries. Som

här torde framkomma sammanfattar den vackert alkemins många områden och är dessutom högst praktiskt användbar.

Bilden, kallad *Det stora verkets första steg*, eller *Alkemistens laboratorium*, är grovt indelad i tre områden; oratoriet till vänster, laboratoriet till höger, och musik- och arbetsbordet samt sängkammaren i mitten. För att tydliggöra arbetets art följer här en närmare beskrivning och tolkning av rummet och dess innehåll. Den efterföljande beskrivningen om hur ett sådant rum kan skapas utgår från den så kallade inre, andliga eller konungliga alkemin, men det torde samtidigt vara enkelt att översätta beskrivningarna till yttre former, om så önskas.

Oratoriet

Till vänster ser vi alkemisten i bedjande ställning framför ett grönt bönetält, dennes oratorium. Alkemisterna har alltid betonat bönens roll, och att den måste föregå och ingå i det praktiska arbetet, oavsett hur det tar sig uttryck.¹ Färgen

antyder en koppling till Hermes smaragdtavla, liksom att det alkemiska opuset är att förgröna naturen. På dess topp står *ORATORIVM, FELIX CVI, hvhy, A CONSILIS – Oratoriet, Lycklig är människan som har Gud som rådgivare. Straxt under står I a hmkh – Guds visdom. Till vänster om öppningen står HOC HOC AGENTIBVS NOBIS, ADERIT IPSE DEUS – När vi helt fokuserar på vårt verk, kommer Gud själv att bistå oss. Allt arbete skall således ske utifrån en gudomlig kontakt, både då det endast är Gud som fullt ut kan öppna alkemins mysterier, och som ständig påminnelse om att alkemisten ej skall ledas av egots eller det lägre jagets guldhunger. Således betecknas alkemin som *den konungliga vägen*, vilken sedan tidernas begynnelse meddelats till adepter som gjort sig mottagliga för Guds visdom att utforska naturens och skapelsens mysterier.*

På tavlan som hänger från oratoriets tak står *NE LOQUARIS DE DEO ABSQ. LV.MINE – Tala inte om Gud utan ljuset. Framför den hänger en lampa, som yttre symbol för just detta gudomliga ljus som skall upplysa alkemistens verk. Två böcker står uppslagna på bordet,*

¹ Ofta uttryckt genom frasen *ora et labora*, bed och arbeta. Dessa två aspekter av det alkemiska opuset symboliseras av bildens vänstra respektive högra sida.

den till vänster med ett inringat pentagram (på vänstra sidan) och en inringad triangel inuti en kvadrat (på högra sidan). Pentagrammet är både symbol för mikrokosmos, den lilla världen, och den gudomliggjorda människan, och associeras med planeten Venus liksom med geometri. Triangeln är en symbol för den gudomliga treenigheten och de tre alkemiska substanserna. Kvadraten anspelar på de fyra elementen, inom vilka de tre principerna verkar. Boken till höger är Bibeln, uppslagen på Psaltarens 145:e vers. Denna vers är en akrostikon, där begynnelsebokstäverna i varje rad (145:1-13b) utgör det hebreiska alfabetet i succesiv ordning. Således antyds att hela skapelseprocessen är möjlig genom alkemin.² Under bordet står ett timglas och en döds-kalle under inskriptionen *DISCE BENE MORI – Lär hur att dö rätt*. Detta torde anspela både på naturens gång, upplösningen som princip och att, även om alkemin utlovar evigt liv, detta

likväl innebär vissa formers död.³

På bordet längst ned till vänster står ett rökelsekar och ett snäckskal. Rökelse bolmar upp från karet och fyller rummet, och likt ett offer för rökelsen alkemistens böner fram till Guds tron. Snäckskalet antyder både en möjlig vigvattensskål (det går ej att se huruvida den är fylld med vatten eller ej) och den receptiva förmågan att höra Gud tala. En annan antydning är till den alkemiska hermafroditen, då många snäckor är tvåkönade. Vidare är formen intressant, då den liknar det gyllene snittet och gestaltar både alkemins cirkulära processer och dess dubbla eller polariserande krafter.⁴

Laboratoriet

Till höger befinner sig laboratoriet, där två pelare bär upp en spishäll med alkemiska flaskor, under vilken alkemistens stora ugn eller *athanor* står.

² Enligt kabbalan, som påverkat och påverkats av alkemin, utgör de 22 hebreiska bokstäverna skapelsens fundament, och det var med dessa som Gud skapade allt varande.

³ Jämför ex med de Egyptiska mysterierna, där den invigde lärde sig att dö medan denne fortfarande var i livet, och således visste hur själen skulle kunna vandra vidare för att förena sig med de eviga gudomarna.

⁴ Snäckor associeras dessutom ofta med pilgrimer och pilgrimsresor (och den helige Jakob), men då det inte är just en pilgrimssnäcka som avbildas är jag tveksam till en sådan koppling i detta sammanhang.

Denna athanor avser arbeten enligt den s k *torra vägen*⁵, där de tre principerna tvingas till separation genom kalcinering, fusion, sublimering, förening och torrdestillering av de preparerade materialen. På baneret ovanför står *NEC TEMERE, NEC TIMIDE – Varken förhastat eller barhjärtat*. Detta bör alltid vara ledord för alkemisten, och påvisar vikten av noggrann förberedelse, ärligt mod och lugn, samt att arbeta med hela ens väsen. På spishällen står uppmaningen *SAPIENTER RETENTATVM, SVCCEDET ALIQVANDO – Det som med vishet upprepas kommer någon gång att lyckas*. Många av alkemins operationer behöver upprepas flertalet gånger innan eftersträvat resultat kan uppnås. Detta kan både bero på att den aktuella operationen kräver ett visst givet antal upprepningar, men även på att ett visst inre tillstånd behöver finnas hos alkemisten innan resultatet kan manifesteras utanför, i vilket fall antalet upprepningar beror på den aktuella alkemisten.

⁵ De subtila principerna överförs från medium till medium genom *fusion* på den torra vägen, vilken därför anses vara både betydligt kortare och farligare, för att inte säga hetare, än den våta.

Flaskorna på spishällens översta hylla innehåller jordsalt, himmelsdagg (*Ros deli*), Azoth och en svavellösning. På hyllan nedanför finns flaskor med pottaska (kaliumkarbonat), ur-materia (*hyle*), drakblod, flytande guld (*Aurum Potabile*), vinäger och merkur. Alla dessa används inom laboratoriealkemi för att upplösa, separera, rena och återförena preparat, men de har även inre motsvarigheter i alkemistens eget väsen.

De bägge pelarna som bär upp spishällen bär inskriptionerna *RATIO* (förnuft) och *EXPERIENTIA* (erfarenhet). De utgör så att säga grundvalarna som det alkemiska arbetet vilar på. Bakom förnuftspelaren ses en kylanordning med vatten. Den påvisar vikten av att kunna kyla ned sitt förnuft så att inte endast mentala luftslott skapas. Förnuftsmedvetandet är viktigt men får ej vara allenarådande, liksom blott intellektuellt studium av alkemi ej gör någon till alkemist. Blåsbälg och tänger, att använda i athanorn, står samt ligger bredvid pelarna, och påvisar att en god balans mellan förnuft och erfarenhet skall styra arbetet. En hink full med träkol är placerad framför erfarenhetspelaren, och antyder

behovet av att ha studerat både tidigare alkemisters verk och naturens gång som eget bränsle för arbetet.

Till höger om musikbordet står en destilleringsapparat som separerar anden – *spiritus* (merkuren i retorten) från själen – *anima* (svavlet i apparatens topp) och kroppen (saltet som ligger kvar i kärlets botten). Bredvid, i direkt anslutning, står en mindre athanor för elixir och den våta vägen⁶ med inskriptionen *FESTINA LENTE* – *Skynda långsamt*. Förutom att vara ett allmänt alkemiskt axiom anspelar det på att elixiret skall kunna värmas av elden under en eller flera filosofiska månader⁷, vilket kräver en relativt mild men stadig eld. I kärlet till höger om athanorn (med texten *Maturandum* – *att mogna i rätt tid*), vilket visas svagt genomskinligt, ans flera flaskor och retorter som står och mognar, sannolikt på en sandbädd.⁸

⁶ Den våta vägen frambringar en separation av de tre principerna genom *jäsning* och *exaltering*, där ett *menstrum* extraherar de subtila principerna. Den anses vara längre och säkrare än den torra vägen.

⁷ En filosofisk månad motsvaras som regel av 40 dagar.

⁸ Sand används ofta inom alkemin då det har förmågan att hålla en jämn värme under en längre tid.

Mediatorn

I mitten, sammanlänkandes oratoriet och laboratoriet, finns ett bord med musikinstrument (fiol, luta, klocka mm), skrivdon och en våg. Detta anspelar på musikens tre nivåer; den gudomliga harmonin, sfärernas musik och den världsliga eller mundana musiken. Under bordet finns ett förråd av flaskor och retorter samt en mortel. På bordets andra kortsida står en stol där alkemisten kan vila, läsa, skriva och kontempera. På duken står *MUSICA SANCTA tristia spirituum mali morum fugae gvili spiritvs hvhy totu ter psallit, ni cordi gaudio pio perfuso* – *Helig musik, försvar mot sorg och dåliga tankar, ty Guds ande sjunger med trefaldig glädje i hjärtats citadell när det är fyllt med salighet*. Musik, både som konstform och i dess mer himmelska tappning, har alltså förmågan att beskydda alkemisten från svärtade tankar och känslor under den symboliska nattens timmar, när sinnet börjar tvivla på om gryningen någonsin kommer att infinna sig. Detta melankoliska tillstånd är mångfaldigt beskrivit av både alkemister och mystiker, och symboliseras bibliskt av de fyrtio dagarna som Jesus spenderade i öknen, prövad av djävulen. Utifrån ett psykologiskt perspektiv handlar

det om att möta och integrera sin skugga, i antingen sinnets eller själens dunkla natt.

Än viktigare är måhända musikens *vibrationer*, som står i direkt förbindelse med den alkemiska konsten att transmutera eller förändra. När ett ting förmås att förändra sin vibration, kan det övergå eller transcendera till ett nytt tillstånd. Likväl är det med människan, som med hjälp av vibrationer både kan förändra tankar och känslor men även erhålla mystiska och transcendentala upplevelser. I vardagligt språk benämns detta ofta som utstrålning och människors förmåga att bara med sin uppenbarelse förändra atmosfären i ett rum.

På takbjälken i salens tak står *SINE AFFLATU DIVINO, NEMO VNQUAM VIR MAGNUS* – *Utan gudomlig inspiration är ingen människa stor.* Denna inspiration har en direkt koppling med nyss nämnda vibrationer, och det är alltså endast när dessa kommer från det gudomliga som människan kan höja sig och i sanning bli stor. En lampa i form av ett heptagram med sju lågor hänger från bjälken, vilka anspelar på

både de sju klassiska planeterna och alkemins sju huvudoperationer. Från lampan hänger en liten ljusskål ned, vilken påvisar att alla planeter och operationer genomsyras av enhetens kraft.

Längst bort i bilden står dörren till sovrummet öppen. Texten *DORMIENS VIGILA – Var vaken i sömnen* – säger tydligt vad som ständigt bör vara alkemistens fokus; arbetet pågår hela tiden, och många uppenbarelsen kommer i drömmarna, om alkemisten har ett uppvaknat medvetande. I ett större perspektiv anspelar det även på det ständigt närvarande medvetandet som aldrig dör, ständigt vävandes och dansandes genom tillvarons dröm. Detta beskrivs ibland som varandets tredje tillstånd, befintligt mellan det sovande och det vakande, och ofullkomligt uttryckt med namnet *hänryckning*. Det är från detta tillstånd som konsterna söker uttrycka och spegla det evigas skönhet, i vars närvaro alkemisten arbetar.

Sammanfattning

Efter denna översiktliga genomgång av Khunraths alkemiska rum, kan vi få en aning om alla de element som

finns närvarande i och som utgör alkemistens arbete. Kompositionens uppdelning i tre huvudområden visar även hur dessa hör samman med de tre alkemiska principerna. Den vänstra delen, oratoriet, har att göra med den gudomliga anden och associeras således med alkemiskt kvicksilver ☿ eller merkur. Det är den vitala livskraften⁹ som finns i luften som vi inandas, den subtila feminina kraften, varför den är på bildens vänstra eller passiva sida. Den högra delen, laboratoriet, har att göra med medvetandet och själen och hör samman med alkemiskt svavel ♁. Det är den inre elden¹⁰, den subtila maskulina kraften och den sanna viljan, och uttrycker ett tings karaktär och färg. Då den är aktiv illustreras den på bildens högra, aktiva, sida. Mittdelen av rummet, liksom hela kompositionens runda form, associeras med det alkemiska saltet ⊖. Det är matrisen eller kroppen¹¹ vari

svavlet och merkuren verkar (och till en början ligger förborgad), och är således mediator, förening, fasthet och fokus.

Sett som helhet utgör alltså hela illustrationen den alkemiska saltprincipen som innehåller allt det alkemisten söker och behöver för sitt verk, varför vi även förstår Khunraths titel, *Det stora verkets första steg*, bättre. Med denna förståelse kan vi nu vända oss mot hur allt detta kan omsättas i praktik, hur ett inre alkemiskt rum kan skapas och arbetas i.

Det alkemiska arbetet

Alkemi, oavsett form, handlar delvis om att lära sig se bortom ytan, att genomtränga det illusoriska skal av separation som det världsliga ögat och sinnet tolkar som verklighet, och delvis om att åstadkomma förändringar eller transmutationer hos tillvarons olika nivåer. Alkemisten söker lära och förstå människans och naturens hemligheter, och hur dessa korresponderar med det gudomliga; hur alla ting består av krafter som samverkar och motverkar varandra på olika plan. Genom alkemiska processer separeras och frigörs

⁹ Även benämnd som den alkemiska örnen, chi, prana, mm.

¹⁰ Även benämnd som det alkemiska lejonet, draken, kundalini, energi, mm.

¹¹ Saltet påverkas av omedvetna krafter och instinkter, men är själv ett passivt medium. Notera dock skillnaden mellan salt som alkemisk grundprincip och de olika former av tillrett salt som används vid specifika alkemiska operationer.

sådana dolda krafter, för att sedan kunna renas och genom transmutation återföras till en högre grad av helhet. Detta kan i yttre form t ex resultera som elixir¹², transmuterade metaller och den mytomspunna *filosofiska stenen*. I en mer inre form kan t ex mystiska visioner, självkänedom, energiarbeten, Guds-kontakt och *De vises sten* erfaras och uppnås. Dock blir även en sådan enkel uppdelning felaktig, då den förutsätter en motsättning eller separation mellan det yttre och det inre, något som alkemisten tidigt lär sig ej existerar. Genom att åstadkomma något på ett yttre plan, sker även motsvarande på ett inre plan, och tvärtom. Det ena förutsätter det andra, men är likväl dess resultat. Således blir det yttre och det inre likt tes och antites, som genom transmutationsupplevelsen producerar en syntes där en högre grad av perfektion och helhet nås.

Ett beprövat sätt för att lära sig se bortom ytan är att arbeta aktivt med imagination, visualisering eller föreställningsförmåga. Utan att fördjupa oss i tekniska beskrivningar handlar

det om att skapa inre bilder, former och förbindelser med sinnet, som efterhand har förmågan att anta ett mer permanent tillstånd i alkemistens undermedvetna. Inom olika psykologiskolor används som bekant imagination för att möjliggöra kontakt med psykets olika pre- och transrationella delar, och i förlängningen för att kunna kristallisera självet eller det högre jaget.

Utifrån genomgången av det alkemiska rummet, och hur rummet som helhet utgör saltprincipen, torde det således vara uppenbart varför alkemisten med ett sådant rum har möjlighet att både igångsätta och erfara alkemiska processer genom inre kontemplation och meditation. Även om denna artikel ej ämnar gå in därpå, kan det vara värt att veta att alkemisten konkret eftersträvar att skapa en reell saltkropp, som i förlängningen kan leda till den gyllene solkroppen. Den nitiske studenten kan likväl, efter att ha skapat rummet och regelbundet arbetat däri, låsa upp flera av dess mysterier.

¹² För kropp, själ och/eller ande.

Att skapa det alkemiska rummet

Psykets förmåga att viljemässigt skapa och hålla inre bilder ökar markant vid fysisk, mental och emotionell avslappning. Således bör någon form av avslappningsövning först utföras, med lugn och regelbudning andningsrytm. Ett studium av Khunraths illustration kan följa därpå, där både helhet och detaljer bör memoreras. Därefter, för att symboliskt träda ned i det undermedvetna, kan en nedåtgående trappa med tio trappsteg visualiseras, i vars slut en stor dörr finns. Sök att se trappan så klart och tydligt som möjligt med den inre synen, och när du är redo, ta ett steg ned och känn förändringen i hela ditt väsen. Eftersträva att aktivera alla inre sinnen. Gå långsamt ned steg för steg, och uppmärksamma för varje steg eventuella förnimmelser av fysisk, intellektuell, emotionell och andlig karaktär, utan att för den delen identifiera dig med dem. Väl nere, betrakta den mäktiga dörren, fylld med alkemiska symboler och inskriptioner, och sök att känna dess kraft. Se en gyllene nyckel som hänger bredvid den, tag den, lås upp och öppna dörren. Se en lång gång innanför, upplyst av

facklor, kliv in och stäng dörren bakom dig. I slutet av gången ser du det alkemiska rummet torna upp sig, och öka i styrka och klarhet ju närmare du går, tills du befinner dig i det.

För att skapa en permanent form, eftersträva att göra rummet så tydligt som möjligt. Gå fram till de olika sektionerna, lägg på rökelse, sitt i bön, fingra eller spela på instrumenten, tillse athanorn, etc. Kontemplera över inskriptionernas förmaningar och råd, och sök att se deras relevans utifrån både mikro- och makrokosmos. Endast fantasin sätter härifrån gränser på vad som kan göras och erfaras. Rummet blir reellt när du tillåter det att bli det, genom att regelbundet vistas och arbeta i det. Det kan då även fram- och inbjuda andra arketytiska former, i enlighet med dina behov och arbetets natur. Sök att göra det till ett lika naturligt rum att vistas i som något i hemmet där du bor. Detta förstärks av att länka samman den inre och yttre världen, så att om du fysiskt sätter dig ned och mediterar, uppsök då även ditt inre alkemiska rum och sätt dig för meditation även där. När du går och lägger dig, träd in i det

inre rummet och lägg dig även i din inre säng. Om du ännu inte praktiserar någon form av laboratoriealkemi, märk väl att du har möjlighet till att göra det varje gång du lagar mat. Med ett öga, var i köket och arbeta, med det andra, var i ditt inre rum framför athanorn och upplev matlagningens inre processer. I den utsträckning du behöver träder du efter utfört arbete tillbaka genom gången, låser dörren och kliver upp för trappan. Till en början rekommenderas att alltid stiga ut ur det inre rummet, men ju mer erfarenhet och kännedom ökas, desto mer kan längre experiment utföras.¹³

På ett liknande sätt går det att se hela rummet i dess saltprincip som motsvarandes av ditt väsen, det som ger fokus och utgör tillvarons matris, och att allt som du erfar sker inuti detta rum. Rummets högra och vänstra del utgörs då av ditt väsens högra och vänstra, aktiva och passiva del, laboratoriet och oratoriet. Mitten, mediatoren, går som en pelare genom dig, förbindandes ovan med nedan.

¹³ Det går säkert enkelt att föreställa sig stunder och tillfällen när det kanske inte är optimalt att mer eller mindre befinna sig i det inre alkemiska rummet, då allt fokus behövs på det fysiska planet.

Ett sådant perspektiv kan underlätta upplevelsen av hur olika händelser hör samman med de alkemiska principerna, hur livskraften, medvetandet och matrisen flyter genom tillvaron i ständiga inre och yttre interaktioner.

Båda dessa tillvägagångsätt har fördelen, förutom att erbjuda möjligheter till personliga insikter om varats tillstånd, att den alkemiska saltkroppen blir allt starkare. Med sådana regelbundna arbeten kan så livets vaka och sömn övergå till det ovan beskrivna tillståndet av hänryckning. Hela tillvaron blir besjälad och den illusoriska separationen mellan ande och materia, inre och yttre, ovan och nedan kan transcenderas, och tillvaron transmuteras genom kärlekens inre eld. Det stora verket har då nått sin början, och alkemins mysterier börjat uppenbarats.

Att uppleva de tre alkemiska principerna

Träd in i det alkemiska rummet. Låt instrumenten spela sfärernas himmelska musik och sätt dig ned på kudden i oratoriet. Upplev din kropps olika nivåer; din fysiska kropp som sitter eller ligger ned, din inre subtila

kropp som sitter vid oratoriet, och kroppen som ger det alkemiska rummet sin form. Kontemplera på hur du använder dig av din kropp, hur mycket du lyssnar till eller blundar för dess behov, i vilken utsträckning det är din andes tempel. Upplev både kroppens tyngd och förmåga till fokus och hur kroppen i ett större perspektiv utgör matrisen för tillvaron. Vet att allt detta har att göra med den alkemiska saltprincipen.

Fokusera därefter på ditt medvetande, hur detta är skilt från kroppen men samtidigt är det som upplever kroppens olika nivåer. Upplev den som upplever. Hur kommer ditt medvetande till uttryck i livets olika aspekter? Vad är det för färger som visas upp i olika situationer; hur förändrar medvetandet karaktär beroende på inre och yttre omständigheter? I vilken utsträckning uttrycker du din sanna vilja? Vet att allt detta har att göra med den alkemiska svavelprincipen.

Vänd därefter uppmärksamheten mot den vitala livskraften som genomströmmar hela ditt väsen. Andas och låt anden fylla

dig. Genom anden är du förbunden med allt, och i dig uttrycks den som ditt högre Jag eller sanna själv. I vilken utsträckning öppnar du upp dig för kontakt med denna din essens? Hur kommer det till uttryck i ditt liv? Vila i varandet, men låt det även genomsyra hela väsendet.

Meditera avslutningsvis på relationen mellan dessa tre principer; hur kroppen är själens mask, och hur själen är andens kropp.

*HOC HOC AGENTIBVS
NOBIS, ADERIT IPSE DEUS.*

© Tommy Westlund 2008

